

Perfil dels estudiants dels cicles formatius de grau mitjà del Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB)

**Estudi d'una experiència al Centre Integrat de
Formació Professional – Son Llebre (Marratxí)**

Carmen Gitu

RESUM

L'objectiu d'aquest article és analitzar la importància que tenen algunes variables en relació amb l'estudi dels certificats de professionalitat de grau mitjà gestionats pel SOIB. La diversitat d'aptituds i interessos juntament amb la multiculturalitat a què ens enfrontem com a professionals ens obliguen a un exercici constant de flexibilitat, tolerància i maneig d'expectatives per part de l'alumnat.

RESUMEN

El objetivo de este artículo es analizar la importancia que tienen algunas variables en relación al estudio de los Certificados de Profesionalidad de grado medio gestionados por el SOIB. La diversidad de aptitudes e intereses junto a la multiculturalidad a las que nos enfrentamos como profesionales, nos obliga a un ejercicio constante de flexibilidad, tolerancia y manejo de expectativas por parte del alumnado.

I. INTRODUCCIÓ

El nostre sistema educatiu de formació professional està regulat per la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació; la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa; i la Llei 30/2015, de 9 de setembre, en la qual es regula el sistema de formació professional per a l'ocupació en l'àmbit laboral. Aquesta darrera llei modifica l'anterior legislació de subsistemes de formació per a l'ocupació.

2. EL SISTEMA DE FORMACIÓ PROFESSIONAL A L'ESTAT ESPANYOL

Segons la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, publicada al BOE del 4 de maig de 2006, la formació professional està constituïda per dos cicles formatius, un de grau mitjà i un altre de grau superior, amb la finalitat de preparar l'alumnat per a l'acompliment qualificat de les diverses professions, l'accés a l'ocupació i la participació activa en la vida social, cultural i econòmica.

És possible accedir a la formació professional sense tenir els requisits acadèmics establerts, perquè s'ha articulat una prova d'accés per al grau mitjà als majors de 17 anys i una altra per a l'accés al grau superior per als majors de 19 anys o 18 anys, en cas de tenir el títol de tècnic relacionat amb l'especialitat que es vol cursar.

En el **capítol I article I** de la citada llei, s'estableixen els següents principis i fins generals de l'educació.

El sistema educatiu espanyol, configurat d'acord amb els valors de la Constitució i fonamentat en el respecte als drets i llibertats que s'hi reconeixen, s'inspira en els principis següents:

La qualitat de l'educació per a tot l'alumnat, independentment de les seves condicions i circumstàncies.

- L'equitat, que garanteixi la igualtat d'oportunitats, la inclusió educativa i la no discriminació i actui com a element compensador de les desigualtats personals, culturals, econòmiques i socials, amb atenció especial a les que es deriven de discapacitat.
- La transmissió i posada en pràctica de valors que afavoreixin la llibertat personal, la responsabilitat, la ciutadania democràtica, la solidaritat, la tolerància, la igualtat, el respecte i la justícia, així com que ajudin a superar qualsevol tipus de discriminació.
- La concepció de l'educació com un aprenentatge permanent, que es desenvolupa al llarg de tota la vida.
- La flexibilitat per adequar l'educació a la diversitat d'aptituds, interessos, expectatives i necessitats de l'alumnat, així com als canvis que experimenten l'alumnat i la societat.
- L'orientació educativa i professional dels estudiants, com a mitjà necessari per assolir una formació personalitzada, que propiciï una educació integral en coneixements, destreses i valors.
- L'esforç individual i la motivació de l'alumnat.
- L'esforç compartit per l'alumnat, famílies, professors, centres, administracions, institucions i el conjunt de la societat.
- L'autonomia per establir i adequar les actuacions organitzatives i curriculars en el marc de les competències i responsabilitats que corresponen a l'Estat, a les comunitats autònomes, a les corporacions locals i als centres educatius.
- La participació de la comunitat educativa en l'organització, govern i funcionament dels centres docents.
- L'educació per a la prevenció de conflictes i per a la seva resolució pacífica, així com la no-violència en tots els àmbits de la vida personal, familiar i social.
- El desenvolupament de la igualtat de drets i oportunitats i el foment de la igualtat afectiva entre homes i dones.

3. ELS CENTRES INTEGRATS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL

Els centres integrats són aquells centres que imparteixen totes les ofertes formatives que condueixen a l'obtenció de títols de formació professional i/o certificats de professionalitat. El CIPF Son Llebre n'és un.

Els objectius que persegueixen aquests centres són:

- Dissenyar, gestionar i desenvolupar plans formatius de formació professional inicial i per a l'ocupació, accions d'inserció i reinserció laboral dels treballadors i formació continuada a les empreses, referits a una o a diverses famílies professionals, responent a les necessitats de l'entorn en què el centre s'ubica.
- Augmentar la qualificació i requalificació de les persones en la construcció permanent del seu itinerari de formació al llarg de la vida per a l'exercici d'activitats professionals mitjançant una oferta formativa de qualitat, ajustada a les necessitats individuals i a les del sistema productiu.
- Facilitar l'avaluació i acreditació de competències professionals adquirides per les persones, a través de la pràctica professional o de qualsevol procediment diferent dels ensenyaments formals.

La formació té una incidència determinant sobre l'ocupació. De fet, l'ocupació perduda durant la recent recessió econòmica ho ha estat, majoritàriament, en ocupacions de nivell de capacitació baix. Entre 2007 i 2013 més de la meitat dels treballadors que no havien superat l'educació primària varen perdre el lloc de feina. En canvi, el nombre d'ocupats amb estudis superiors es va incrementar en un 2 %. Les carències formatives tenen un impacte negatiu quantificable sobre les oportunitats d'ocupació dels treballadors: les persones amb menor nivell de competències bàsiques estan exposades a gairebé el doble de probabilitats de quedar desocupades amb la pèrdua econòmica i social que implica (Informe PIACC, 2010).

D'aquí rau la importància de la gestió i el funcionament d'aquests centres integrats de formació professional.

4. LA MEVA EXPERIÈNCIA COM A DOCENT EN ELS CERTIFICATS DE PROFESSIONALITAT

La meua experiència breu com a docent en els certificats de professionalitat —en el d'Atenció socio sanitària a persones al domicili i en el d'Atenció socio sanitària a persones dependents en institucions socials— m'ha dut a qüestionar-me la importància que tenen una sèrie de variables com són: la **motivació** per part dels alumnes, persones adultes, majoritàriament amb càrregues familiars i llargues històries de vida a l'esquena; la **resiliència**, tret característic en moltes de les meues alumnes, dones adultes, desocupades, la gran majoria amb persones a càrrec seu; la **fortalesa**, una altra característica evident en molts d'ells i tan necessària en algunes circumstàncies de la vida.

En el meu primer grup de formació hi havia un total de 13 alumnes, amb un únic home. Vuit de les alumnes, a més de tenir fills, tenien persones dependents a càrrec seu: pares majors o amb alguna malaltia, fills amb trastorn psicològic. I dues tenien discapacitat física.

El segon grup estava format per un grup molt més heterogeni, amb un total de 19 alumnes, dels quals cinc eren homes; amb diversitat d'edats, que comprenien des dels 18 anys als 55. Un compendi d'interessos, cultures i expectatives s'unien en aquella aula, però tots amb el mateix objectiu: aprendre i formar-se per augmentar la seva ocupabilitat.

ATENCIÓ I SUPORT PSICOSOCIAL DOMICILIARI

Els objectius específics marcats a l'inici de la formació varen ser diversos:

- Analitzar i conèixer les característiques i necessitats psicosocials de les persones dependents, determinant les actituds i valors que ha de manifestar el professional d'atenció directa a l'usuari.
- Reconèixer les característiques psicosocials més importants durant la convivència i assistència a la persona dependent.
- Conèixer les manifestacions bàsiques del procés d'envelliment, deteriorament personal i social pròpies de les persones dependents.
- Analitzar i aplicar els diferents instruments d'observació a usuaris dependents en les activitats de la vida diària.
- Explicar els principis ètics de la intervenció social amb persones dependents, identificant actituds i valors que s'han de mantenir en les intervencions professionals dirigides a usuaris, familiars i entorn i a altres professionals, en diferents situacions.
- A partir d'un cas pràctic en què es descriuin intervencions d'atenció a diferents persones i segons el seu nivell de dependència i situació personal i familiar, determinar:
 - El seu paper professional en relació amb el pla de treball establert, respectant el treball interdisciplinari i les orientacions rebudes d'altres professionals.
 - Analitzar, adaptar i aplicar diferents instruments d'observació predissenyats a diferents usuaris d'ajuda domiciliària en activitats de la vida diària.
- Saber identificar les característiques específiques que presenten **la motivació i l'aprenentatge** de les persones dependents.
 - Aplicar els materials domèstics per mantenir i millorar les capacitats cognitives, com la memòria, l'atenció, l'orientació espacial, temporal, el raonament i el llenguatge.
 - Reconèixer les principals situacions conflictives que es puguin produir amb l'usuari d'atenció domiciliària.
 - Descriure i aplicar les tècniques de resolució de conflictes i modificació de conducta.
 - Tècniques per desenvolupar les **habilitats socials** de les persones dependents.
 - Identificar els mitjans i recursos comunicatius i expressius que afavoreixen el manteniment de les habilitats socials.

- Conèixer i saber aplicar els recursos informàtics existents per a la millora i el manteniment de l'autonomia psicossocial de l'usuari dependent.
 - Identificar els mitjans i **recursos expressius** i **comunicatius** que afavoreixen el manteniment de les capacitats relacionals dels majors i/o discapacitats.
 - Col·laborar en l'aplicació de tècniques i estratègies de suport i desenvolupament d'habilitats socials adaptades a situacions específiques domiciliàries.
 - Aplicar els **recursos informàtics** existents per a la millora i el manteniment de la relació social amb l'entorn, estimulant la seva utilització per part de la persona dependent.

En el certificat de professionalitat Atenció socio sanitària a persones dependents en institucions socials, el mòdul que hi vaig impartir va ser: Suport en l'organització d'intervencions en l'àmbit institucional. Aquest mòdul estava compost per dues unitats formatives:

1. Suport en la recepció i acollida en institucions de persones dependents.
2. Suport en l'organització d'activitats per a persones dependents en institucions.

Els objectius específics que es varen perseguir en les dues unitats formatives varen ser:

- Assolir les competències generals de la categoria professional en l'atenció a persones dependents en l'àmbit socio sanitari en la institució on es desenvolupi la seva actuació professional, aplicant les estratègies dissenyades per l'equip interdisciplinari competent, així com mantenir i millorar l'autonomia i les relacions amb l'entorn dels usuaris als quals s'assisteix.
- Donar suport a l'equip interdisciplinari en la recepció i acollida dels residents nous. Col·laborar en el pla de cures individualitzades.
- Preparar les intervencions programades per l'equip interdisciplinari dirigides a cobrir les activitats de la vida diària.
- Participar juntament amb l'equip interdisciplinari en l'organització de les activitats de la vida diària, cobrint els interessos i les característiques dels usuaris i donant, així, una resposta individualitzada.

En aquest certificat de professionalitat, el grup d'alumnes era molt més heterogeni, tant en diversitat d'edats: joves de 18, 21 i 23 anys i dones i homes de 38, 44 i 55 anys; com en diversitat de cultures: mallorquina, colombiana, equatoriana, peruana, àrab. Cada un d'ells amb diverses idiosincràsies, alguns amb càrregues familiars i d'altres de més joves, intentant trobar el seu lloc en aquesta societat.

5. ESTRATÈGIES METODOLÒGIQUES, ACTIVITATS D'APRENENTATGE I RECURSOS DIDÀCTICS UTILITZATS

- Exposició teòrica a classe de cada un dels temes que engloben la unitat formativa.
- Realització d'exercicis pràctics per assimilar i integrar els continguts específics.
- Visualització de vídeos i documentals relacionats amb els diferents continguts.
- Anàlisi i conclusions a classe després de la visualització dels curtsmetratges.
- Jocs de rol de casos pràctics.
- Recerca de recursos socials, comunitaris i d'oci, aplicant els recursos informàtics.
- Sortides.

6. CONCLUSIÓ

Tot això m'ha constatat que una bona base teòrica en el desenvolupament dels futurs professionals és fonamental. Però no menys importants són la flexibilitat, la tolerància i el respecte a l'hora d'aprendre i d'ensenyar.

L'ensenyament i l'aprenentatge no deixen de ser un mateix continu, ja que un bon professional no deixa mai d'aprendre, essent l'alumnat el motor que ens impulsa a un reciclatge continu, a una adaptació inusual, convertint-nos —a molts— en el mirall anhelat.

Agraïments

Vull agrair al CIFP Son Llebre, i en concret a Margalida Poquet Carbonell —directora del centre—, i a tots els alumnes amb els quals he coincidit a les classes haver-me enriquit com a professional, perquè sense les seves aportacions, confiança i situacions de vida úniques i irrepetibles avui no seria la persona que soc.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Anuari de l'Educació de les Illes Balears (2016).

Ministeri d' Educació, Cultura y Esport. El sistema educativo y la formación profesional.(s.d) Disponible a <<http://todofp.es/sobre-fp/informacion-general/sistema-educativo-fp.html>>. Data de consulta: 06/07/2017.

OCDE. Informe PIACC, 2010. Recuperat de <https://www.mecd.gob.es/prensa-mecd/actualidad/2013/10/20131008-piaac.html>. Data de consulta: 06/07/2017.

Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa. BOE núm. 106, de 4 de maig de 2006.

Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació. BOE núm. 106, de 4 de maig de 2006.

Llei orgànica 30/2015, de 9 de setembre, del sistema de formació professional per a l'ocupació en l'àmbit laboral. BOE núm. 217, de 10 de setembre de 2015.

Maquilón-Sánchez, J. J. i Hernández Pina, F. (2011). «*Influencia de la motivación en el rendimiento académico de los estudiantes de formación profesional*». REIFOP, 14 (1), 81-100.